Motion

1981/82: 1489

Olof Palme m. fl.

Stålindustrin

Socialdemokraterna har vid en rad tillfällen i riksdagen lagt fram förslag i syfte att stärka den svenska stålindustrin. Bakgrunden har varit att branschen under ett antal år haft allvarliga problem, som slagit ut i stora förluster och kraftiga neddragningar i sysselsättning och kapacitet. Den borgerliga riksdagsmajoriteten har dock valt att blunda för verkligheten och avslagit våra förslag.

Stålindustrins problem kvarstår. Efterfrågan är otillräcklig även om hänsyn tas till den senaste tidens något ökade orderingång. Någon uppgång inom de mest betydande förbrukarsektorerna kan inte skönjas. Tvärtom förutses en fortsatt synnerligen svag utveckling av industriinvesteringarna och bostadsbyggandet.

För att möta svårigheterna och inte minst för att göra det utan att konsekvenserna blir oacceptabla för anställda och berörda regioner krävs kraftfulla och samordnade åtgärder. En positiv branschutveckling kräver att alla möjligheter till rationellt resursutnyttjande och därmed ökad konkurrenskraft tas till vara. Detta kan bara ske inom ramen för en ökad samverkan mellan stålföretagen. Även under det senaste året har det visat sig att företagen inte av egen förmåga kan få till stånd de samordnade åtgärder som krävs. Ett exempel på detta är de oändliga turerna i skrotförsörjningsfrågan. Från socialdemokratisk sida upprepar vi därför vårt krav på att statsmakterna tar initiativ till och aktivt medverkar i de åtgärder som är nödvändiga för att främja stålindustrins utveckling.

Ett särskilt viktigt område är r å s t å l s - o c h ä m n e s t i l l v e r k n i n g e n . Metallurgin svarar för omkring två tredjedelar av den totala kostnaden för tillverkningen av handelsfärdigt stål. Det är därför helt uppenbart att en otillräcklig konkurrenskraft i metallurgiledet är utomordentligt svårt, för att inte säga helt omöjligt, att kompensera i senare förädlingssteg.

Det är alltså ett livsvillkor att svensk stålindustri har en internationellt sett konkurrenskraftig metallurgisk tillverkning. I det kortare tidsperspektivet betyder detta att man måste utnyttja de befintliga anläggningarna på bästa möjliga sätt. På längre sikt krävs att de nödvändiga investeringarna samordnas och att ny teknik utvecklas och introduceras på ett sätt och i en takt som säkrar och förstärker den samlade konkurrenskraften.

Detta betyder bl. a. att man på ett helt annat sätt än hittills tar tag i utvecklingen av de nya råjärnsprocesserna. Denna utveckling kan inte som nu få vara en fråga enbart för de enskilda företagen. Det är en branschangelägenhet att vi i vårt land får fram ny och till våra egna förhållanden bättre

anpassad teknik. Samhället måste på lämpligt sätt engagera sig i denna utveckling. Vidare måste, som vi tidigare har framhållit, noga prövas om vi inte i Sverige bör bygga ut produktionen av mellanprodukter som järnsvamp och järnpulver. Vi har malm som passar utmärkt för detta ändamål. Övervägande skäl talar för att dessa förslag realiseras.

Regeringen bör omedelbart i samarbete med företagen och de anställda planera 1980-talets metallurgiutveckling för den svenska stålindustrin. Arbetet bör göras i en särskild kommission. Även om kommissionens arbete i första hand skall syfta till att få till stånd långsiktigt bärkraftiga lösningar bör dock en snabb insats göras för att förhindra att bristen på skrot begränsar produktionsmöjligheterna på kortare sikt. Det dödläge som sedan lång tid tillbaka råder i branschens egna förhandlingar i skrotfrågan måste snarast brytas.

Svensk stålindustri måste ha tillgång till högkvalitativa råvaror till konkurrenskraftiga priser. Den snabba övergången till skrotbaserad stålproduktion har väckt en betydande oro såväl bland företagen som inom de fackliga organisationerna. Ett ensidigt skrotberoende medför på sikt kvalitetsproblem.

Vidare har en rad bedömningar gjorts som visar på att vårt lands behov av importerat skrot kommer att öka kraftigt vilket med all sannolikhet föranleder prisstegringar. Samtidigt är alla bedömare överens om att det kommer att bli utomordentligt svårt att i framtiden få tillgång till skrot i större kvantiteter till rimliga priser på den internationella marknaden. Det är därför nödvändigt att man snarast kommer överens mellan stålföretagen om hur det tillgängliga skrotet skall fördelas så att produktionen kan säkras. På något längre sikt kan de alternativ som vi pekat på ovan bli av avgörande betydelse.

De mindre handelsstålverkens utveckling har av regeringen lämnats helt därhän. Företagen har fått fortsätta att på egen hand försöka finna lösningar på problemen, som ofta är av branschövergripande natur och som de därför har små möjligheter att själva bemästra. Vi har också nyligen fått se hur man från ägarnas sida – mot de fackliga organisationernas bestämda vilja men med industriministerns klart uttalade gillande – i brist på organiserad samverkan väljer en dellösning, som lämnar merparten av problemen åt framtiden. Det som främst utmärker samgåendet mellan Smedjebackens Valsverk och Boxholms stålrörelse är annars att flera hundra personer riskerar att förlora sina arbeten.

Regeringens agerande kan inte tolkas som annat än en total likgiltighet för de mindre handelsstålverken och deras anställda. Riksdagen måste få till stånd en ändring härvidlag. Riksdagen bör begära att regeringen tar initiativ till att en plan utarbetas för en samordnad utveckling av den svenska handelsstålsindustrin. Detta arbete bör självfallet ske i nära samverkan med företagen och de fackliga organisationerna. Arbetet måste också drivas i nära kontakt med den kommission med uppgift att planera den svenska

stålindustrins metallurgiska utveckling under 1980-talet som vi föreslagit tidigare i denna motion.

Vi har tidigare i många sammanhang redovisat vår syn på specialstålsindustrins utveckling. Inte heller på detta område har någonting förändrats och vi har i vårt land alltjämt en splittrad struktur inom flertalet produktområden, bl. a. vad beträffar rostfritt stål, kolrikt stål och snabbstål. Flertalet av de problem som gjorda utredningar pekat på är fortfarande olösta. Vi har också tvingats konstatera att positionerna företagen emellan synes ha blivit alltmer låsta och att företagens förmåga att i samverkan lösa branschproblemen minskat.

Vi upprepar därför vårt krav på en uppdatering av 1977 års specialstålsutredning. Med bl. a. detta underlag bör regeringen utarbeta en samordnad investerings-, struktur- och sysselsättningsplan för specialstålsindustrin i samverkan med företagen och de anställda. Vi vill nu liksom tidigare understryka att det här inte skall vara frågan om någon detaljplanering. Denna senare planering skall ske i företaget och i samverkan mellan företagsledningen och de anställda. Avsikten är i stället att få en samordning av de beslut som berör flera företag; det gäller frågor såsom val av produktionsinriktning, större investeringar, samverkan i forskning, produktutveckling och marknadsföring etc. Det gäller också en planering av sysselsättningen för att ge de anställda trygghet och kommuner och regioner nödvändigt planeringsunderlag. Det är alltså fråga om en strategisk planering av det slag som förekommer i många av våra konkurrentländer.

Även här bör självfallet ske en nära samverkan med den särskilda metallurgikommission som vi föreslagit ovan.

Riksdagen har nyligen beslutat om ett betydande kapitaltillskott till Svenskt Stål AB. Vi redovisade i det sammanhanget vår syn på företagets finansiella utveckling, på ägarfrågan och på regeringens närmast ofattbara och helt omotiverade givmildhet gentemot den privata delägaren. Vi angav då att vi hade för avsikt att återkomma vad avser vissa strukturfrågor, som man hittills inte kunnat lösa inom företaget.

Inom divisionen Specialprodukter tillverkar SSAB bl. a. järnvägsräls i Domnarvet. Enligt tidigare beslut skall denna produktion överflyttas till Luleå. Någon sådan överföring har dock ännu inte skett. Enligt vår mening bör så ske så snart som möjligt. Som vi tidigare framhållit är det angeläget att vi i Sverige, bl. a. av beredskapsskäl, behåller en tillverkning av järnvägsräls. Detta kan ske genom att de erforderliga investeringarna görs i Luleå och att tillverkningen koncentreras dit.

Under de senaste åren har man inom företaget utrett och övervägt olika utvecklingsvägar inom profildivisionen. En rationell sådan väg har man funnit vara en genomgripande ombyggnad av finvalsverket i Luleå.

Vi delar SSAB-styrelsens uppfattning. För SSAB:s långsiktiga utveckling är det avgörande att alla möjligheter till offensiva satsningar som ger

långsiktig livskraft tas till vara. En genomgripande modernisering av finvalsverket i Luleå är en sådan satsning. Denna modernisering måste ske snarast möjligt.

Samtidigt måste dock utvecklingen inom SSAB sättas in i sitt branschsammanhang. Det är därför helt nödvändigt att den slutliga produktmixen i det ombyggda finvalsverket diskuteras med andra svenska företag, som har motsvarande tillverkning. Diskussionen måste innefatta också de av investeringen berörda fackliga intressena.

Enligt vår uppfattning bör riksdagen som sin mening uttala att beslut om den erforderliga moderniseringen av finvalsverket i Luleå bör fattas utan onödigt dröjsmål. Det erforderliga projekteringsarbetet bör genomföras omedelbart. Förslag till genomförandet av moderniseringen bör redovisas för slutligt avgörande i riksdagen under 1982.

Vi vill i det här sammanhanget också erinra om att riksdagen tidigare framhållit att tillräckliga investeringar bör göras vid Oxelösunds koksverk så att anläggningens nuvarande tekniska standard upprätthålls. Enligt vår mening finns det anledning att nu åter understryka detta och ge regeringen till känna att detta är riksdagens mening.

I Luleå har man för inte så länge sedan nått en överenskommelse mellan de fackliga organisationerna och företagsledningen angående igångkörningen av den nu avställda mindre masugnen. Enligt denna överenskommelse skall masugnen startas på sensommaren 1982. Vi vill för vår del starkt understryka vikten av att man denna gång lever upp till det ingångna avtalet.

SSAB har under sin hittillsvarande korta livstid beslutat om en rad olika utvecklingsplaner. Situationen är f. n. sådan att det är svårt att klarlägga vad som gäller i fråga om planeringen för de olika produktområdena, divisionerna och orterna. Det är också helt klart att det finns olika tolkningar även inom företaget. Det är angeläget att dessa oklarheter snarast reds ut. Det blir då också möjligt att se de fulla sysselsättningskonsekvenserna av företagets åtgärder. De faktiska förhållandena bör redovisas för riksdagen, som ju är företagets huvudfinansiär och som har det övergripande sysselsättningspolitiska ansvaret i landet. Riksdagen bör begära att regeringen för vårriksdagen redovisar SSAB:s beslutade och planerade strukturella förändringar och dessas konsekvenser för sysselsättningen på de berörda orterna.

Vi tvingas slutligen åter en gång konstatera att bruksortens problem fortsätter att förvärras. Regeringen tar dock fortfarande lätt på dessa problem. Den pågående utarmningen av bruksorterna måste hejdas. Riksdagen måste nu uttryckligen begära att regeringen äntligen redovisar resultatet och erfarenheterna av det arbete för att skaffa ny sysselsättning till bruksorterna som ända sedan år 1977 sägs pågå i kanslihuset och vid de berörda länsstyrelserna. Regeringen bör också redovisa vilka åtgärder man har för avsikt att vidta för att trygga sysselsättningen på bruksorterna i enlighet med den år 1977 gjorda deklarationen (prop. 1977/78:47). Detta bör ske i den regionalpolitiska proposition som aviserats till vårriksdagen.

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att begära att regeringen inrättar en särskild kommission med uppgift att planera stålindustrins metallurgiutveckling,
2. att riksdagen beslutar att begära att regeringen tar initiativ till att en plan utarbetas för en fortsatt samordning inom den svenska handelsstålsindustrin,
3. att riksdagen beslutar att begära att regeringen framlägger förslag till en struktur-, investerings- och sysselsättningsplan för specialstålsindustrin i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att SSAB:s produktion av järnvägsräls överförs till Luleå,
5. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala vad i motionen anförts angående en modernisering av finvalsverket i Luleå,
6. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala vad i motionen anförts angående koksverket i Oxelösund,
7. att riksdagen beslutar att begära att regeringen under våren 1982 för riksdagen redovisar dels SSAB:s finansiella situation och en bedömning av den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren, dels företagets beslutade och planerade strukturella förändringar och dessas sysselsättningsmässiga konsekvenser,
8. att riksdagen beslutar att begära att regeringen redovisar resultatet och erfarenheterna av det hittillsvarande arbetet samt planerade åtgärder för att trygga sysselsättningen på bruksorterna.

Stockholm den 25 januari 1982

OLOF PALME (s)

CURT BOSTRÖM (s)
INGVAR CARLSSON (s)
HANS GUSTAFSSON (s)
LILLY HANSSON (s)
LENA HJELM-WALLÉN (s)
PAUL JANSSON (s)
GÖRAN KARLSSON (s)
OLLE WESTBERG (s)
i Hofors

MAJ-LIS LANDBERG (s)
ESSEN LINDAHL (s)
LISA MATTSON (s)
THAGE PETERSON (s)
ANNA-GRETA SKANTZ (s)
INGVAR SVANBERG (s)
LARS ULANDER (s)
VALTER KRISTENSON (s)